

חיי אדם כלל קנג הלכות ש"ע וש"ח

מקרי הכנה-רק שצריך להביאו בעוד יום גדול דלא מוכח מלתא דאפשר דצריך עדיין לצורך היום וגם לא יביא כדרך שנושא בחול רק ישנה ומ"מ לצורך חול אין לנו ראייה להתיר ד"ל דדוקא לצורך מצוה מותר ולכן אין מציעין משות משבת לחול ויהיה זהיר במנורות או שאר דברים הקשורים שם בקשר של קיימא דאסור להתיר ביו"ט וכבר כתבנו דאסור להנות מניו סוכה אפילו בשמחת תורה שהרי כח' בהש"ט אסור שמא עדיין יום ואתקצי לכולא יומא דדוקא מיני מאכל וכיוצא בו אבל קרמי' וסרינים ומנורות לכתחלה אין מקצה אותם שהרי מטלטלן אפילו מפני הגשמים :

(ו) יום אחרון של חג היינו ביום תשיעי שהוא לדין גם כן שמיני עצרת קוראין אותו שמחת תורה לפי שגומרין בו התורה. ובלילה מקדשים ואומרים את יום שמיני ומברכין שהחיינו ונהגין במדינות אלו להוציא כל ספרי תורות שבהיכל ומקפים את הבימה ואומרים שירות והגרא היה מקיף ז' פעמים ואמר הגוסס שנדפס בסידורים. ואיכ"כ אתה הוא אלהינו והאדרת והאמונה כמו שנדפס במחזורים היה מקיף ומרקד לפי הס"ת בכל כחו ובמקצת מקומות אין קורין בלילה אלא גוללין הספר תורה על קריאה של מחר וכן נוהגין בק"ק פראג ובמדינות אלו קוראין גם בלילה ובשחרית מקיפין גם כן וקורין בס"ת ראשונה והאת הגרבה ובשניה מתחילין בראשית ובג' ספסרי ומרכים בקרואים משום כבוד התורה ועוד כו' שירזו כולם בשמחת התורה ונהגים שהעולים נודרים נרכות להחזיק בלומדי תורה ומכ"ש חתן תורה וחתן בראשית שמרכים בנרכות ויש מקומות שח"ת וחיב עושים סעודה למריעה ללכבוד התורה ואין לחוש במה שא' מן העולים חוזר ועולה וגם כשקוראין שנים בפעם אחת או כהן ולוי עם כל הכהנים והלוים הגם שהנכון שאהד מברך ויוציא את האהרים מי"ט יש מקומות שכלם מברכים. וא"ד מיישב המנהג ועוד משום דיהיבי דעתיהו ושמעו ומי"ט נכון הדבר שיבחרו י' אנשים ששומעים בקריאת התורה. ואע"ג שמצוה גדולה לשמוח אבל אסור להבעיר (פולווער) וראוי למחות ולגעור בעושי' כן אבל מותר לקבוע שפוסרת מלאה (פולווער) בתוך הגר מעי"ט אע"פ שהגר כבה על ידו (מ"א סי' תקי"ד) :

הלכות חנוכה

כלל קנד. דיני חנוכה :

(א) בבית שני כשמלכו מלכי רשעה גזרו גזירות על ישראל ובטלו דתם ולא הניחו אותם לעסוק בתורה ומצות ופשוטו ידם בממונם ובבנותיהם ונכנסו להיכל ופרצו בו פריצות וממאו הסהרות וצר להם לישראל מאוד מפניהם ולחצום לחץ גדול עד שריחם עליהם אלהי אבותינו והושיעם מידם והצילם וגברו בני חשמונאי הכהנים הגדולים והרגום והושיעו ישראל מידם והעמידו מלך מן הכהנים וחזרה מלכות ישראל יתר על מאתים שנה עד חורבן הבית :

(ב) וכשגברו ישראל על אויביהם ואברום בכ"ה בחדש כסליו היה ונכנסו להיכל ולא מצאו שמן טהור במקדש אלא סך א' ולא היה בו להדליק אלא יום אחד בלבד והדליקו ממנו נרות המערכה ח' ימים עד שכתשו זיתים והוציאו שמן טהור ומפני זה התקינו חכמים שבאותו הדור שיהיו שמונת ימים אלו שמתחילין כ"ה כסליו ימי שמחה והלל ומדליקין בהן הנרות בערב על פתחי הבתים בכל לילה ולילה משמונת הלילות להראות ולגלות הגם וימים אלו נקראין חנוכה ר"ל חנו כ"ה שביום כ"ה חנו מאויביהם ואע"ג שהגם של השמן לא היה אלא ז' ימים שהרי היה בו להדליק יום א' מ"מ כיון שאפילו בלא גם השמן היה ראוי לקבוע יום כ"ה שנהו בו מאויביהם להלל ולהודות כמנ שקבעו. פורים ביום שנהו בו ולפי שבאותו יום מצאו גם השמן התקינו שיהיו מוליקין גם בלילה שלפניו ג"כ לפרסם גם של השמן גם באותו יום :

(ג) אע"ג דקיי"ל דבטלה מגילת תענית ר"ל דשם כתבו כל ימים טובים שהיו להם בבית שני שהתקינו חכמי אותו דור על הניסים שאירע להם לאחר החורבן ביטלו

רכג

הוי אדם כלל קנר הלכות חנוכה

ביטלו אותם לפי שערבה כל שמחה מ"מ חנוכה ופורים לא ביטלו ואסורי בהספד ותענית ומ"מ מותרין בעשיית מלאכה והנשים נוהגות שלא לעשות מלאכה בעוד שנרות דולקות ויש שנוהגין אסור מלאכה ביום א' וביום ה' דומיא דפסח וסוכות ומנהג טוב הוא ואין להקל להם והוי כדברים המותרים ואחרים נהגו בו אסור ומה שהנשים נוהגין יותר מאנשים מפני שבאותן הימים נעשה הנס ע"י אשה שבת יזוהנו כיג היתה יפת תואר מאוד ואמרה למלך הצורר שתשכב עמו והאכילתו תבשילי גבינה כדי שיצמא וישתכר מן היין וישן ויירדם וכן היה והתכה ראשו והביאהו לירושלים וראה שר צבאם כי מת מלכם וינטו. ולפי שהנס נעשה ע"י תבשיל חלב לכן נוהגין קצת לאכול תבשיל חלב בחנוכה זכר לנס שנעשה ע"י חלב:

(ד) אע"ג דאסור בהספד ותענית מ"מ מותר להספיד חכם בפניו (ע"י נהלכות ר"ח) ומותר להתענות בו תענית הלום ומ"מ צריך למיתב תענית לתעניתו כדין מתענה בשבת אבל שאר תעניות אסור אפילו יום שמת בו אביו ואמו ומ"מ יום שלפני חנוכה דהיינו כ"ד כסליו מותר בתענית ולא גורנין שמא יבא להתענות בחנוכה דלא חמיר כולי האי ולכן יש מתענים בו תמורת ערב ר"ח אבל בהספד אסור ומ"מ לכתחלה לא ינהוג כן להתענות כ"ד כסליו וכ"ש דאסור לגזור תענית צבור (ס' תרפ"ו):

(ה) "א שמצוה קצת להרבות בסעודה בחנוכה שבימים האלו נגמר מלאכת המשכן ועוד לפי שהצוררים טמאו ההיכל ועשו חנוכה הבית בח' ימים אלו בבית המקדש ומ"מ לא היו סעודת מצוה וכשאומרי' זמירות ושבחות הוי סעודת מצוה; (ו) צריך לזהר מאוד בהדלקת הנרות ואפילו עני המתפרנס מן הצדקה שואל או מוכר כסותו כדי להדליק להודיע הנס ולהוסיף בשבת ה' והודיה לו על הנסים שעשה לנו ומ"מ א"צ לשאול ולמכור אלא לנר א' בכל לילה שהיא עיקר המצוה (א"ר) ואם יש לו נר א' אעפ"י שאין לו נר על השלחן ידליק הנר לשם חנוכה ואע"פ שע"כ משתמש לאורה (ס' תרנ"ב נמ"א):

(ז) הכל חייבין בנר חנוכה אנשים ונשים וקטן שהגיע להינדך חייב אביו להננו שהכל הין באותו נס וסומא אם יש לו אשה היא תדליק או ישחתה בפרופה ואם יש לו בית מיוחד ואין לו אשה ידליק בסיועת אחרים ואשה יכולה להדליק להוציא אפי' איש:

(ח) כל השמנים כשרים אע"פ שאינו נמשך אחר הפתילה ואפילו בליל שבת שבתוך חנוכה דאע"ג דלנר שבת אסור להדליק בהם התם משום דמשתמשין לאורה חיישינן שמא ישה משא"כ בנר חנוכה שאסור להשתמש לאורו ולכן לא גורנין. ומ"מ מצוה מן המובהר ליקח שמן זית דומיא דנס שבמקדש שהיה בשמן זית ואם אין מצוי יקח שמנים שאורים זך ונקי או נר של שעוה שגם כן אורו זך ואם אין לו יקח של חלב או שומן והיה הפתילות שאין מדליקין בהם בשבת מותר להדליק בהם ג"ח ומ"מ מצוה מן המובהר ליקח צמר גפן או חוטי פשתן וא"צ להחליף הפתילות בכל לילה אלא מדליק בהם עד שיכלו ולא יעשו הנרות משעוה של בתי ע"ז אע"פ שבטלו הנכרי משום דמאים:

(ט) מצוה להדליק בנר של מתכות משום הידור מצוה או של זכוכית ואם מדליק בנר של חרס כיון שהדליק בו לילה א' נעשה ישן ואין מדליקין בו בלילה אחרת דמאיס ולכן צריך ליקח כלי חדש בכל לילה או שייסיק אותו באור:

(י) מילא קערה שמן והקיפה פתילות אם כפה עליה כלי כל פתילה עולה בשביל נר אחד לא כפה עליה כלי אפילו לנר א' אינו עולה לפי שהיא כמדורה ומותר להדליק בפמוטות שקורין (למסך) שכ"א מובדל מחבירו אע"ג דאין כופה עליה כלי וניל דה"ה אם יש הפסק מחיצה בין נר לנר ובלבד שיהיה בין נר לנר עכ"פ רחב אצבע אפילו לא כפה עליה כלי וכן נוהגין דדוקא בקערד שאין שום הפסק בין נר לנר ומ"מ אין הידור מצוה להדליק (כלאמס) מפני שהנרות הם בעגול וכן אם מדליק בנרות שעוה יעמידם בשוה ולא א' גבוה וא' נמוך וכן לא יעשה קליעת ב' נרות ביחד אע"ג שאורו רב מ"מ הוי כמדורה אלא שיהיה נר יחידי ולא

היי אדם כלל קנר הלכות חנוכה

ולא יעמידים סמוך כל כך שיתחממו זו מזו דאז נכסלות ונופלות ולא קיים המצוה :

(יא) נר שיש לו ב' פיות לא ידליקו בו ב' בני אדם אפי' בלילה ראשונה לפי שאנו נוהגין שכ"א מוסיף בכל לילה כדלקמן ישעו הרואים וליכא היכר כמה נרות מדליקין ואפשר דוקא נר שיש לו רק ב' פיות אבל במנורת חנוכה שלנו שיש בו ח' פיות מותר להדליק ב' בני אדם זה בקצה זה וזה בקצה זה שהרי הכל רואין שהדליקו ב' דאליב היה מדליק בסדר א' אצל הבירו :

(יב) מקום הדלקת' בזמן הגמרא היה מצותה להדליק בפתח הסמוך לרה"ר אם הבית פתוח לרשות הרבים ואם יש חצר לפני הבית מניחו על פתח החצר אך בזמננו שאנו דרים בין האומות מנהגנו להדליק כ"א בביתו ואפילו יש לו חדרים ופתחים הרבה להצר ולרה"ר אינו מדליק אלא בביתו שמשתמש בו כל תשמישיו עם ב"ב (תרע"ה) :

(יג) מצוה מן המובחר שיניחנה בטפח הסמוך לפתח משמאל כרי שתהא מזוהה מימין ונר הנוכה משמאל ונמצא שהוא מסוכב במצות ואם אין שם מזוהה מניחו מימין דבכל מקום ימין עדיף והיותר עדיף להניח בחלל הפתח כמו שנכתוב לקמן סימן כ"ה (סג) :

(יד) מצותו להניח למעלה מג' טפחים מן הקרקע ולמטה מעשרה טפחים דאז ניכר שהניח שם לשם מצוה דנר העשוי להאיר אינם מניחים נמוך כ"כ ואם הניח למעלה משי' יצא אבל אם מניחו למעלה מעשרים אמה לא יצא דלמעלה מכ' אמות לא שלמה ביה עין ואינו ניכר (סג) :

(טו) אם יש הרבה שמדליקין וצריכין להדליק בשאר מקומות מ"מ יזהרו שלא להדליק במקום שמדליקין כל השנה דאז לא יהיה היכר כלל (סג) :

(טז) הדר בעליה יכול להניח בחלון אע"פ שהוא גבוה למעלה משי' וניל לדירון מצוה יותר בחלון מלהניח אצל הפתח דבחלון יש היכר לבני ר"ה ואם החלון גבוה מקרקע ר"ה למעלה מכ' אמה וא"כ אין היכר לבני ר"ה אזי יותר טוב להניח בפתח (סג) :

(יז) מדליקין ומברכין בבית הכנסת משום פרסומי ניסא ומניחו בכותל הרום ומסדר הנרות ממזרח למערב ויש נוהגין לסדרן צפון ודרום ונהרא ונהרא ופשטא . ואין אדם יוצא בנרות של בהכ"נ וצריך לחזור ולהדליק בביתו ומדליקין בבהכ"נ בין מנחה למעריב ובע"ש אם הוא סמוך להשיבה ואין מניו בבהכ"נ יברך וידליק מיד דמ"מ איכא פרסומי ניסא כשבאים אח"כ לבהכ"נ . בבהכ"נ לא ידליק מי שהוא אבל בליל ראשון שאז הקהל בשמחה שמברכין שהיינו אבל בשאר לילות מותר אבל בבית כשמדליק אבל בליל ראשון מברך שהיינו (תרע"א ט"ז סק"ט) :
(יח) זמן הדלקתה הוא עם סוף שקיעת החמה דהיינו צה"כ ולא מאחרים ואם הוא טרוד ולא יהיה לו פנאי אחר כך יכול להדליק מסלג המנחה ולמעלה דהיינו שעה ורביע קודם צה"כ וחשבינן השעה לפי קוצר היום דהיינו שעות זמניות ובלבד שיתן בה שמן כ"כ שתהא דולקת עד חצי שעה לאחר צה"כ ואם אינה דולקת בלילה לא קיים המצוה וצריך לחזור להדליק ולברך וניל דאם הוא מסופק אם כבר הוא צה"כ ידליק ומוטב למהר קצת מלאחר (עיין ס"ק רי"ס תרע"ג וניאור הגר"ח) :

(יט) שכח ולא הויד ולא הדליק עם שקיעת החמה מדליק והולך עד שתכלה רגל מן השוק שהוא כמו חצי שעה לאחר צה"כ ואיכא פרסומי ניסא וכל זה בזמניהם שהיו מדליקין בחוץ וכיון שכבר כלה רגל מן השוק אין כאן היכר אבל לדירון שמדליקין בפנים לכתחלה יזהר להדליק בזמנו . ומיהו בדיעבד כ"ז שבני ביתו נעורים יכול להדליק ולברך ואם כבר ישינים אין לברך אלא ידליק בלא ברכה דכמו דלדידהו לא היה מברך אלא בזמן פרסום הנס הינ' לדירון :

(כ) קודם שידליק יקבץ כל בני ביתו לפרסם הנס ומשהגיע זמנה אסור אפילו ללמוד וכ"ש אכילה וש"ד ואפילו התחיל פוסק ויתפלל תחלה מעריב ובלבד שלא

רבי חי אדם כלל קנר הלכות חנוכה

יאהר עיקר זמן הדלקה שהוא עד שתכלה רגל וא"ל מוטב שידליק תחלה וי"א שידליק קודם מעריב וכן נהג הגר"א :

(כא) צריך שיתן בה שמן שידליק לפחות חצי שעה ואפילו בזמנה ואפילו בדעבד נ"ל דלא יצא ויחזור וידליק בלא ברכה אבל אם נתן שמן הרבה שידלוק יותר אין בו שום מצוה אבל בנרות של שיעור יש הידור מצוה כשהם ארוכים ; (כב) קיי"ל הדלקה עושה מצוה . ר"ל שיעור המצוה הוא בשעת הדלקה ולכן צריך שתהיה ההדלקה במקום מצוה, ואם היתה מונחת שם נר דולק מבע"י אינו כלום שהרי לא הדליק לשם מצוה אלא יכבנה ויחזור וידליק וא"צ להסירה ולחזור ולהניחה ומטעם זה ג"כ צריך שיתן בה שמן כשיעור שידלוק חצי שעה קודם שבוך וידליק אבל אם לא היה בו כשיעור קודם שהדליק אעפ"י שאחר הדלקה הוסיף בה שמן עד שדולק אפילו כל הלילה לא יצא כיון שבשעת הדלקה לא היה בו כשיעור אלא יכבנה ויחזור וידליק ומ"מ לא יברך ד"א לא בעי שיעור ומטעם זה ג"כ אם הדליק וכבתה בין שכיבה הרוח או שהוא עצמו כיבה א"צ לחזור ולהדליק דתיכף כשהדליק קיים המצוה ואם רוצה להחמיר ולחזור ולהדליק עכ"פ לא יברך ודוקא שהעמיד במקום שראוי להיות דולק אבל אם העמידה במקום העומד לכבות כגון במקום שהרוח שולט לא קיים המצוה כלל ויחזור וידליק ומ"מ לא יברך ומטעם זה אם הדליקה למעלה מכ' אמה אעפ"י שלקחה כך דלוק והניחה למטה מכ' לא יצא (תרע"ה) :

(כג) לפי שיש דעות שונות בענין ההדלקה מאיזה נר יתחיל ולכן הנכון להניח בתוך הלל הפתח שיהיו כולם שוין בטפח הסמוך לפתח ואם א"א ומניח בכותל בין שמניח בימין הפתח ובין שמניח משמאל הפתח יתחיל להדליק בליל ראשון בנר הזוהר ימיני ובליל ב' כשיוסף נר אחר סמוך לו יתחיל ויברך על הנוסף שהוא יותר שמאלי כדי לפנות לימין וכן לעולם יתחיל הברכה בנר הנוסף שהוא מורה על תוספת הנס וי"א דאם מונה בימין הפתח אזי צריך להתחיל תמיד בנר הימני שהוא סמוך לפתח ודעבד כמר עבד, ואם מדליק בחלון או בחלל הפתח נ"ל שבלי לראשון ידליק בנר הזוהר ימיני ובליל ב' ביותר שמאלי וירחיק א"ע לצד השמאל כדי שיפגע תחלה בשול שמאלי כדי שלא יצטרך להעביר על המצות (עיין ט"ז מרע"ו) ; (כד) עיקר מצות נר חנוכה שידליק נר א' בכל בית אפילו אם רבים בני הבית וכן בכל לילה א"צ יותר מנר א' והמהדרין מדליקין נר א' לכל אר"א והמהדרין מן המהדרין מדליקין כאר"א מבני בית בליל א' נר א' ובכר לילה ולילה מוסיפין נר אחד דהיינו בלילה ב' ב' נרות עד שבלי ל' מדליקין ח' (וכן הסמכה פסע במדינותינו) וצריכין לזהר שיתן כאר"א נרותיו במקום מיוחד כדי שיהיה היכר כמה נרות מדליקין ואם השמן הוא ביוקר מוטב שידליק בנרות שיעור כדי להיות מהמהדרין מן המהדרין ממה שידליק בשמן זית נר א' בכל לילה לבד (תרע"ה) :

(כה) כיון שיעקר מצוה נר א' לכן מי שאין לו שמן הרבה ואם יתן בכל נר ונר לא יספיק אפי" בא' כשיעור ולכן מוטב שיתן בא' כשיעור שהרי יש פוסקין דבפחות מכשיעור לא יצא כלל ובשאר נרות יסמוך על הפוסקים דס"ל דאין צורך שיעור ואם יש לו בצמצום ולחברו אין לו כלל מוטב שידליק כל לילה א' ויתן גם לחבירו שידליק עכ"פ א' ואפשר דדוקא כשאנו מבני ביתו אלא מבית אחרת אין שאינו סמוך על שלחנו כדלקמן אבל אם הוא מב"ב וא"כ עיקר המצוה אינו חל כלל על חבירו רק שחבירו רוצה להיות מן המהדרין מוטב שיהיה הוא מהמהדרין מן המהדרין וכן מי שאין לו נרות שיספיק לו לכל ח' לילות כגון שאין לו אלא ח' נרות ידליק א' בכל לילה ואם יש לו ט' ידליק בליל ב' ב' ואם יש לו י"ג ידליק בליל ב' ב' ובליל ג' לא ידליק ב' דאינו לא כמר ולא כמר ואם יש לו יותר ידליק בכל לילה כראוי רק שישיר לכל שאר הלילות א' לכל לילה (עיין בכלכות נרכות כלל ס"ח) ומטעם זה ג"כ מי שאין לו פנאי כלל להדליק כל הנרות ידליק לפחות א' ויצוה לאחר שידליק השאר וכן השי"ן בבה"ג יעשה כן אם צריך למחר להתפלל (סע) :

חיי אדם כלל קנר הלכות חנוכה

(כו) ומטעם זה נהגו להחמיר שלא להדליק נר חנוכה נר מנר אע"ג דשאר נרות של מצוה כגון נרות של בית הכנסת ושל שבת ושל ת"ת ושל חולה כולן נר של מצוה הוא ומותר להדליק מזה לזה אבל בנר חנוכה מהמירין לפי שעיקר מצותו אינו אלא נר אחד והשאר אינו מצוה כ"כ וכ"ש דאסור להדליק השמש שכבה מנר של חנוכה שהרי השמש הוא של רשות (תרע"ד):

(כז) בליל ראשון מברך קודם הדלקה ג' ברכות להדליק שעשה נסים ושהחיינו ובשאר הלילות אינו מברך שהחיינו ואם לא בירך בליל ראשון שהחיינו או שלא הדליק כלל מברך בלילה ראשון כשזכר בשדליק:

(כח) אם לא הדליק בליל א' אין לו תשלומין ביום דשרגא בטהרא נו' וידליק בשאר הלילות כשאר בני אדם (תרע"ג):

(כט) היה עומד בליל ג' וסבר שהוא ליל ב' ולא הדליק רק ב' יצא ואינו צריך לחזור ולהדליק מראש שהרי העיקר אינו אלא נר אחד אלא נר אחד אלא ישלים מה שחסר וא"צ לברך (ועיין נכ"א נהל' לולכ כלל קע"ד סימן ט'):

(ל) כל זמן מצותה דהיינו הצי שעה אסור להנות מאורה שום תשמיש ואפי' לאכול לאורה ואפי' ללמוד לאורה יש אוסרין ולכן נוהגין להניח אצלו השמש שבהן מדליק הנרות כדי שאם ישתמש אצלן ישתמש לאור השמש ואם הגיחן במקום שאין רגילין להדליק שם נר אין צריך נר אחר על השלחן להשתמש לאורו דאז לא יאמרו לצרכו הדליקן. ומ"מ צריך להניח שמש אצלו שמא ישתמש שם אבל אם מדליק במקום שרגילין להדליק שם נר צריך נר אחר על השלחן דאל"כ יאמרו לצרכו הדליק (תרע"ג):

(לא) כבר כתבנו דלאחר שדלקה כשיעור הצי שעה מותר לכבותה ולהנות מן השמן או להשתמש לאורה ומ"מ טוב להתנות לכתחלה קודם הדלקה שאינו מקצה רק כפי השיעור די"א דאם נתן בסתם מסתמא הקצה למצוה הכל דמישום חיבוב המצוה אינו מצפה שיכבה הנר ואם כן כל השמן הוי מוקצה למצוה ולד"ה אם כבתה ממילא בתוך שיעור הזמן דכתבנו לעיל שא"צ לחזור ולהדליק ואם כן שמן זה לכ"ע אסור להנות ממנו דהוקצה למצוה ולכן מה שגשאר בליל ח' מן השמן והפתילות עושה לו מדורה ושורפו בפני עצמו ואם נתערב בשמן אחר צריך ס' לבטלו. ואם הדליק נרות של שעה ובתוך זמן שיעור מצותו כבתה ונתערב נר זה בנרות אחרות אסור להשתמש ולהדליק נר אחר אפי' נתערב באלף דנר חנוכה נקרא דבר שבמנין שהרי מונין אותן ודבר שבמנין לא בטיל אלא אם נתערב א' ידליק ב' וכן אם נתערב ב' ידליק ג' דאז כיון דעכ"פ יש א' של היתר מותר להשתמש לאורן (תרע"ו):

(לב) אכסניא שאין לו אשה בביתו או שיודע שאין אשתו מדלקת צריך להדליק או שישתתף בפרוטה עם אחר דהיינו שע"י זה מקנה לו חלק בשמן הבהורים אם הם סמוכים על שלחן בעה"ב י"ל דהם בכלל ב"ב ומן הדין פטורים אם הוא אוכל בבית בעה"ב ומ"מ ראוי שיהיה מן המהדרין שכ"א מדליק בפני עצמו ואפי' אם רק אוכל בבית בעל הבית וישן בתוך חדר בפ"ע ידליק במקום שאוכל בקביעות אבל ההולך לסעוד אצל חבירו פעם א' חייב לילך לביתו ולהדליק ואם אָחוז תאות האכילה ואינו רוצה לזוז ממקום אכילתו יצוה לביב שידליקו בשבילו ומ"מ מצוה בו יותר מבשלוהו אבל ההולך לבית אביו או חמיו וכיוצא בו לדור שם כל ימי חנוכה ידליק במקום שאוכל שם ימי חנוכה אף שביום הולך באקראי לביתו ואוכל שם אכילת ארעי דכיון דקבע לו כל ימי חנוכה אצל אביו שם הוא ביתו (סס נפ"פ):

(לג) מי שיש לו אשה בביתו ויודע בה בודאי שתדליק פטור מלהדליק ומיהו י"א דעכ"פ חייב לראות את הנרות ולברך שעשה נסים ושהחיינו או שישמע מאחר ויענה אמן וגם י"א דאם ירצה להדליק מותר לו להדליק ולברך ואף לפי דעה זו לפי מה שמבואר לעיל דעיקר זמן הדלקתה הוא רק עד שתכלה רגל ויודע שהנוסעים (ליירידיס) נוסעים כמה שעות בלילה ולכן ראוי לכל י"ש להזהיר

לאשתו

חיי אדם כלל קנר הלכות הנוכה

לאשתו קודם נסיעתו שתהיה זהירה בזה להדליק תיכה בצאת הנוכבים והוא יסמוך עליה ומ"מ כשיבא לאושפיזא ידליק בלא ברכה ויהדר לשמוע הברכות ממי שחייב להדליק ויענה אמן ואם אין אחר עמו והוא בבית נכרי או שבא לאחר שכבר הדליקו שם ידליק ויסמוך על הפוסקים דפטור מלברך ככל דין ספק ברכות להקל (ואין זה דומה לנשים שמכרכות על מלות עשה שה"ג להמס מכינסות ח"ע בקיוב מה שאין כן כאן שכבר כפטור) :

(לד) מי שיש לו אשה בביתו ואינו יודע בודאי שתדליק ובא באותו לילה לביתו ומצא שהדריקו בערו י"א כיון שלא ידע בודאי א"כ כבר הל עליו תקנת חכמים וצריך להדליק ומ"מ לא יברך ד"א דפטור :

(לה) בערב שבת מדליקין ג"ח תחלה ואחר כך נר שבת ודוקא לאחר פלג המנחה ונ"ל דצריך שיתן בה שמן כ"כ עד שתהיה דולק' חצי שעה בלילה ואם לאו הוי ברכתו לבטלה ואם נבתה קודם שקיבל עליו שבת יחזור וידליקנה כיון שעדיין יום הוא ומ"מ א"צ לברך שהרי בירך בהיתר (ודומה למכרך על מקיעת שופר ואינו יכול לתקיע) וצריך לזהר שיתן דבר בפני הנרות להוץ ביניהם לבין הפתח שלא יכבם הרוח בשפתוח הדלת ואם טעה והדליק נר של שבת אם לא קיבל שבת במחשבתו ידליק אה"כ ג"ח אבל אשה כיון שנוהגות שמקבלות שבת בהדלקתן ולכן לא תדליק אלא תאמר לאחר שידליק (תרט"ז) :

(לו) אם אין ידו משנת לקנות נר הנוכה ונר של שבת יקנה נר שבת משום שלום בית ומ"מ סגי בנר אחד לשבת וא' לנר הנוכה ובזמנה"ז שמדליק בפנים יקנה לנר הנוכה שהרי לא ישב בחושך ואעפ"י שאסור להשתמש לאורה הוי כשעת הסכנה דמניח על שולחנו (תרט"ח) :

(לז) במ"ש מדליקין ג"ח קודם הברלה ואם שכח אתה הוננתנו יאמר המבדיל בין קודש לחול דאין נכון לעשות פעם כך ופעם כך (ח"י) ואין מבדילין בנר הנוכה דאסור להנות מאורו (תרט"ט) :

(לח) דין על הניסים בתפלה מבואר בכלל כ"ד סי' כ"ד :

(לט) בבהמ"ז מזכירין על הניסים בנודה לך קודם ועל הכל ואם שכח אין מחזירין אותו ובשבת והנוכה ושכח של שבת בענין שצריך לחזור ולברך ג"ל דצריך להזכיר גם של הנוכה (והמ"א ח"ב) קפ"ט ס"ק י"ג כתב דאין לריך ולא הכניתי שהרי מה שצריך כמאן לתימא דמ"ז והנוכה שחל ביום א' ואכל בשבת ונמשך סעודתו בלילה אפי' אכל גם בלילה מזכיר של שבת לבר ועיין כלל ק"ה סי' ד' (תרט"ז) :

(מ) כל ח' ימי הנוכה גומרין ההלל וא"א תחנון וצו"ן ולמנצה (תרט"ג) ובבית האבל לא יאמרו אלא יאמר כאו"א בבית (מ"א סי' קל"ח) וא"כ משמע שהאבל לא יאמר אפי' בחנוכה. ולענין הספד עיין ברין ר"ח :

(מא) קורין בפ' נשיאים ומתחילין מיהי ביום כלות משה בפ' נשוא וקורא הכהן עד ביום הראשון ולוי וישראל קורין ביום הראשון וביום ב' קורא כהן ביום השני עד פר בן בקר ולוי עד ביום השלישי וישראל ביום שלאחריו דהיינו ביום השלישי וכן בכל יום. וביום ה' מתחילין ביום השמיני וישראל מתחיל מיום תשיעי עד כן עשה את המנורה ור"ח והנוכה מקדימין לקרות בשל ר"ח ג' שהוא תדיר ואה"כ הרביעי בהנוכה ואם טעה החון וקרא ד' בשל ר"ח אם לא הוציאו רק ספר א' א"צ לקרות יותר ואם הוציאו ב' ספרים ואז יש משום פגם של ס"ת שיאמרו שהוא פסולה צריך לקרות המישי בשל הנוכה ויאמר קדיש אחר החמישי ואם כבר אמר אחר הרביעי א"צ לחזור ולומר ואפי' אם באמצע קריאת הרביעי נזכרו יגמור הקריאה ב"ח ואה"כ יקרא של הנוכה ואם טעה וברך כבר על של הנוכה תחלה יקרא אה"כ בשל ר"ח (ססי' תרט"ד) (ט"ז ומ"א ח"ב) ק"מ ללא כרמ"ח) ור"ח שבת שחל בשבת מוציאין ג' ספרים וקורין ו' בראשונה בסדר היום ובשני קורין א' ב"ח ובשלישית קורין מפתיר בשל הנוכה דר"ח תדיר אי"ג דבחנוכה איכא פרסומי ניסא מי"מ תדיר קודם להקדים והפטרה קורין בשל הנוכה רני ושמחי דלענין לדהות פרסומי ניסא עדיף. ולפ"ז ג"ל דאם טעו וקראו בשני בשל הנוכה ובשלישית

חזו אדם כלל קנוד הלכות הנוכה

ובשלישית בשל ר"ח מ"מ קורין הפטרה בשל הנוכה משום פרסומי ניסא (ועיין ברא"ג פ' ז"מ ועיין לכו"מ ומ"א) ואם קראו הפטרה של ר"ח השמים כסאי יצאו. ור"ח אדר שחל להיות בשבת מוציאין גם כן ג' ספרים וקורין בראשונה ו' בסדר היום ובשני קורין א' ברא"ח ובשלישית פרשת שקלים למפטיר והפטרה בפ' שקלים ואם טעו והתחילו לקרות מקודם פרשת שקלים יגמרו ויברך אחריו ואח"כ יקראו מפטיר ברא"ח והפטרה יקראו גם כן בשל ר"ח (ועיין משו"ת אש"י זכ"כ פ"מ סימן י"א):

(מב) מי שיש לו (יאר לייט) בחנוכה לא יחשוב לפי ימי החנוכה אלא לפי ימי החודש שהרי לפעמים ר"ח טבת יום א' ולפעמים ב' ימים:
(מג) סדר ד' פרשיות שהם שקלים זכור פרשת פרה ופרשת החודש מבואר בש"ע סימן תרפ"ה:

הלכות מגילה

כלל קנה. דיני פורים:

(א) משנכנס אדר מרבין בשמחה (תרפ"ו):
(ב) שבת שלפני פורים קורין פ' זכור והוא מ"ע מה"ת לזכור מעשה עמלק ולשנוא אותו שנאה קבועה בלב עד שאם ה"י באפשר למחות אותו מן העולם שלא ישאר ממנו שום זכר בין אדם ובהמה וכליו ומטלטליו שלא יזכר שמו לומר שזה הוא מעמלקי כדכתיב זכור את אשר עשה נו' תמחה את זכר עמלק ומיהו י"א דמצוה דאורייתא זו יוצאין מה שקורין פ' זו בתורה בסדר השבוע ומ"מ כיון שאין כאן היכר לזה כיון שהוא פ' השבוע ועוד שהרי מצות צריכות כונה ולכן יחדו לזה להסמך קריאת פ' עמלק למגילה ששם כתוב נמי מחיית עמלק שהמן היה מבני בניו של עמלק וי"א שגם פ' פרה הוא מצוה מה"ת לקרותה ולכן צריכין בני הישובים שאין להם מנין לבא למקום שיש מנין בשבתות הללו לשמוע פרשיות אלו ואם אי אפשר להם לבא מ"מ יזהרו לקרותם בנגינות ובטעמים (תרפ"ה):

(ג) בימי מרדכי ואסתר נקהלו ביום י"ג באדר להלחם ולעמוד על נפשם והיו צריכין לבקש רחמים ותחנונים שיעזרם ה' להנקם מאויביהם ומצינו כשהיו ביום מלחמה שהיו מתענין שכן אמרו רז"ל שמרעיה ביום שנלחם עם עמלק היה מתענה ואם כן בודאי גם בימי מרדכי היו מתענים באותו יום ולכן קבלו עליהם כל ישראל לתענית צבור להתענות בי"ג אדר ונקרא תענית אסתר כדי לזכור שהבורא ית' רואה ושומע כל איש בעת צרתו כאשר יתענה וישוב אל ה' בכל לבבו כמו שעשה בימים ההם ומ"מ אינו חובה כ"כ כד' תעניתים הכתובים. ולכן יש להקל בו לעת הצורך כגון מעוברות ומניקות או אפי' חולה קצת מכאב עינים שאם מצטערין הרבה לא יתענו וכן ביולדת כל ל' יום ויפרעו אח"כ אבל שאר הבריאים לא יפרשו מן הציבור ואם חל פורים ביום א' מתענין ביום ה' ואם חל בו ברית מילה מותר לאכול על המילה ולמחר ביום ו' יתענו האוכלים כיכ רמ"א אבל הט"ז וא"ר כ' דאסור לאכול ביום ה' אלא יעשו הסעודה בלילה כדון י"ז תמוז וניל פשוט דבעלי הברית מותרין לאכול ביום ה' כמש"כ בכלל קליב לענין ט"ב שנדרה וא"צ להתענות ביום ו' (והיינו לשיטת הט"ז שקבעו דוקא ביום ה' וזאמט כן משמע בשאלות פ' משא אכל לעת רמ"א דאין כאן יום קבוע אס כן מותרים כל בעלי הסעודה לאכול בשמחה גם כן רק שמקובלים להתענות ביום ו' ואין קילוק בין בעלי ברית לשאר אדם) וכפי הנראה המנהג כמ"ז שהרי לא ראינו לעשות הסעודה ביום (עיין ט"ו סי' תרפ"ו):

חיי אדם כלל קנה הלכות מגילה רכו

(ד) נוהגין ליתן קודם פורים מחצית מן המטבע הקבוע באותו מקום ובאותו זמן זכר למחצית השקל שהיו נותנין באדר לצורך קרבנות הצבור ומנהג ליתן ג' מחצית דבב' כי תשא כתיב ג"פ תרומה וקמן א"צ ליתן אלא ד"א דמבן י"ג שנה שהביא שערות שהוא כבר גדול [חייב] ו"א עד בן עשרים פטור וכל קמן שאביז נתן בשבילו פעם א' חייב ליתן לעולם (תרכ"ז):

(ה) חייב אדם לקרות המגילה בלילה ולחזור לקרותה ביום זכר לנס שהיו צועקין ביום ובלילה ושל יום זמנה כל היום מהגן החמה עד סוף היום ואם קראה משעלה עיה יצא ושל לילה מתחלת תיכף מיציאת הכוכבים וזמנה כל הלילה אבל קודם צה"כ אעפ"י שמצטער מאוד מהמת התענית אסור להקדים והקורא קודם צה"כ לא יצא כלל ואפ"י קרא מקצתה קודם צה"כ לא יצא וצריך לחזור ולקרות (פ"ק רס"י תרפ"ו וכ"ל הנר"ל ס"ס תרכ"ג ומ"ט כ"ל דלא יסור וינכד דלא כפ"ק כיון שכל האקרוניס לא הציגו ע"ז) ואם הוא לצורך גדול או שא"א לו לשמוע המגילה קודם שיטעום כדי לחזק מעט מחולשת התענית מותר למעום מעט בשתיית (קאווע) וכיוצא בו (פ"א סס"י תרכ"ג):

(ו) כל המצות אפ"י שבתורה מאחרינן לקריאת המגילה משום פרסומי ניסא אא"כ ליכא שהות לעשות שתיהן ואם יקרא המגילה לא יהיה לו באפשר לקיים המצוה כיון שהוא מצוה מה"ת ומגילה מדרבנן מצות התורה קודם אעפ"י שלא יקרא המגילה כלל אבל מת מצוה דהיינו שמונה בשדה בבזיון מבטלין מגילה וקוברין אותו תחלה ואפ"י אם לא יהיה שהות כלל לקרות המגילה דגדול כבוד הבריות שדוחה מצוה דרבנן אבל קבורת מת המונח בביתו מגילה קודמת שהרי אפשר לקוברו אח"כ (וכן הוא הסכמת אקרוניס דלא כרמ"א סס"י תרפ"ו) ונוהגין למול קודם המגילה:

(ז) אפ"י ת"ת ששקול נגד כל המצות מבטלין לשמוע מקרא מגילה בצבור ואפ"י יכול לכנוס עשרה מ"מ מצוה מן המובחר לילך לבהכ"ג הוא ואשתו ובניו לשמוע המגילה ברוב עם ומ"מ נ"ל מי שמתפלל כל השנה בקביעות במנין המיוחד לו להתפלל שם א"צ לילך לבהכ"ג:

(ח) בזמן מרדכי בעת הנס כתיב שהיהודים שבכל מקום נלחמו ביום י"ג ונחו ב"ד ועשו אותו משתה ושמהה ובשושן ניתן ליהודים להלחם עם הנכרים גם ביום י"ד ולא עשו י"ט עד ט"ו וכיון שבאותו זמן נחלקו לב' ימים ולכן כשקבע מרדכי ואסתר בהסכמת אנשי כנה"ג לקבוע פורים לדורות חלקו ג"כ אותו לב' ימים והיה ראוי לתקן שכל עיר שהיא מוקפת חומה כמו שושן יהיה דומה לשושן לעשות בט"ו והיה ראוי לתלות הכבוד בשושן ולתקן שכל עיר המוקפת חומה מימות אחשורוש יקראו בט"ו אך כיון שא"י היתה חריבה באותה עת תקנו שכל עיר שהיא מוקפת חומה מימות יב"ג יקראו בט"ו והישאר ב"ד מלבד שושן אעפ"י שאינה מוקפת מייב"ג אפ"ה קורין בט"ו מפני שבו נעשה הנס (כ"ן ונ"י) ולכן כל עיר שידוע לנו שהיא מוקפת חומה מימות יב"ג עושין בט"ו ואפ"י אינה מוקפת חומה עכשיו ואפ"י הם בח"ל ואפ"י הכפרים הסמוכים להם בתוך מיל אפ"י אינם נראים או אם נראים אפ"י אינו סמוך קורין בט"ו ואם נראה הוא רחוק ממיל (ע"ן כפ"א סימן תרפ"ק ס"ק ג' ופ"ר שהאריך בזה) היה ספק אם הוא מוקפת מייב"ג או לאו קורין ב"ד ובט"ו ובלילה ומ"מ לא יברכו רק על קריאתה בלילה י"ד ויזמו וכן נוהגין בק"ק פראג וכיון דבמדינתנו לא מספקין כלל בזה בשום עיר לכן לא הארכתי בזה:

(ט) בזמן שתקנו לקרות המגילה התקינו שיהיו בני הכפרים רשאין להקדים לקרות פעמים ב"א לחדש פעמים ב"ב פעמים ב"ג לפי שבני הכפרים רובן אינן בקיאיין לקרות והיו צריכין לכנוס לעיר בפורים לקרות המגילה ולפי שהם מספקים כל צרכי העיר ולכן הקילו עליהם שכשחל יום ב' או יום ה' שקודם פורים בא' מאלו הימים דאו בלא"ה היו בני הכפרים מתכנסים לעריב לשמוע קריאת התורה ולרון ואז קורין גם שם המגילה כדי שיהיו פנוים בפורים להספיק

חיי אדם כלל קנה הלכות מגילה

צרכי העיר ולכן אף שבזמנה"ז אין דין זה נוהג מ"מ המפרש בים וכיוצא בו בענין שלא תהיה לו מגילה לקרות בה בפורים מותר לקרות בא' מאלו הימים בלא ברכה ואם א"א לו להמתין עד י"א בחדש יקראנה אפי' מ"ה שכל החדש נהפך לשמחה כדכתיב והחדש אשר נהפך ומ"מ אם נזדמן לו אח"כ מגילה ב"ד חוזר וקורא אותה בברכה אפי' קראה ב"ג דעכ"פ היה שלא בזמנה (ועיין מגילה י"ט מוס' ד"ה זן כפר) ואם לא נזדמנה לו עד ביום מ"ז אפשר דא"צ לחזור ולקרות כיון שכבר קרא אבל אם לא קרא כלל חייב לקרותה בש"ו בלא ברכה אבל אחר מ"ז אין זמנה כלל שנאמר ולא יעבור וכל הקורא המגילה בלא זמן הקבוע לו צריך לקרותה דוקא בעשרה כיון שאין קורא בזמנו:

(י) אין קורין מגילה בשבת אפי' בהמקומות שהם מוקפים חומה שקורין בש"ו אפי' כשחל בשבת מקדימים לקרות בע"ש לפי שגזרו חז"ל כיון שהכל חייבין ואין הכל בקיאים בקריאה שמא ישלנה בידו לילך אל הבקי ויעבור ד' אמות ברדף ולפי שאסור לקרות בה באותו שבת לכן אסור גם לטלטל אותה אבל כשחל י"ג בשבת מותר לטלטל המגילה דמ"ש שבת זה משאר שבתות השנה ומ"מ אין נכון להביא המגילה לבהכ"נ אפי' במקום שערכו דמ"מ מכין משבת לחול דומיא להביא יין להבדלה בסי' תרס"ז (וע' זכ"ל קל"ג סי' ו' מה אכתבמי ס) ושאר הדינים בש"ע סי' תרפ"ה סעי' ו':

(יא) הכל חייבין בקריאת המגילה אחד אנשים וא' נשים וגרים ועבדים אפילו אינם משוחררים (כ"כ המ"א מדכ' הטור סתם ענדים ופליג על ה"ב) וחייב לחנך גם הקטנים שהרי כולם היו בגזרת להשמיד ולהרוג ולאו דוקא לקרות כל א' לעצמו אלא אפי' אם שומע מפי הקורא יצא י"ח ובלבד שישמע ממי שהוא חייב בקריאתה לפיכך אם היה הקורא חש"ו השומע ממנו לא יצא אפי' קמן שהגיע לחינוך (נמ"א סי' תרפ"ט ס"ק ד' מסופק בזה וע' א"ר) וכן נשים אעפ"י שמחוייבות מ"מ אין עליהן חובת קריאה אלא חובת שמיעה שמחוייבת לשמוע מאיש ואפילו לעצמה לא תקרא אלא שיקרא לפניה איש. (לשן זה שכ' המ"א ס"ק ו' לא כמלא ב"ק רות והגר"א הניח לשוכו ואינו מוכרח אם ר"ל אינה קוראת לאתרים אבל לעצמה קוראה ול"ע) ומ"מ נ"ל דאם יצין לה מי שיקרא לפניה תקרא היא לעצמה במגילה כשרה ומברכת אקב"ו לשמוע מקרא מגילה וכיון שהנשים חייבות לכן צריך כל א' לקרוא בביתו לפני המשרתת ובנותיו:

(יב) כבר כתבנו שמצוה מן המובחר לשמוע המגילה בבהכ"נ במקום שיש רוב אנשים משום ברוב עם כו' ועכ"פ לכתחלה צריך לחזור שיהיו עכ"פ י' אנשים גדולים בזמן קריאתה משום פרסומי ניסא ואם נשים מצטרפות לעשרה מסופקים הפוסקים כיון שגם הם מחוייבות אפשר דמצטרפין או אפשר דמ"מ לא מצטרפין ואם אי"א בעשרה קורין אותה ביחיד כיון דקורא בזמנו איכא פרסום הנס בשאר מקומות ומ"מ אם באותה העיר קורין בצבור רק איזה יחיד לא שמע יכול לקרותה אפי' לכתחלה ביחיד כיון דכבר נתפרסם הנס על ידי קריאת הצבור (סס"י תר"ץ):

(יג) אם אין שם מנין אם כולם יודעים לקרות כל א' קורא לעצמו כמו בתפלה דאין הש"ץ מוציא בפחות מ' ובדיעבד אם א' קרא ונתכוין הקורא וגם השומעים להוציא ויצאין וי"א דאפי' לכתחלה יותר טוב שא' קורא ויוציא את האחרים משום ברוב עם כו' ואמנם אם א' יודע והאחרים אינן יודעין לכ"ע יקרא זה ויוציא האחרים (סס"י תרפ"ט):

(יד) המגילה נקראת ספר ולכן צריכה להיות כתובה על קלף וככל משפטי דיני כתיבת ס"ת ומבואר בסימן תרצ"ח ובהגמ"י וז"ל למנין שיטין ורוחב ג' למשפחתיכם ופי' שיטה לשיטה כו' ושיעור גליון למעלה ג"א ולמטה ד' ובין דף לדף ב"א וכל פרשיותי' סתומות כו' וצריך לתפורה בגידין ואם תפורה בחוטי פשתן פסולה ואם יצין לו גידין כ"כ לתפור כל המגילה בגידין ע"ש כיצד תופרין (ודוקא כשאינה מפורה כולה אבל אם מפורה כולה בגידין א"ל לקדקק כמה תפירות וכן מטעם להדיא ברמב"ם כ"ג הל' י"א) ואין לעשות בה נקודות או לכתוב בה הטעמים

חיי אדם כלל קנה הלכות מגילה

מימ בדיעבד כשור ואפילו לכתחלה מותר אם אין שם מי שיוודע לקרות כהוגן או להקרות לשי"ן ומ"מ אם אין הטעמים במגילה מותר לקרות בלא טעמים ובלבד שיקרא התיבות כראוי שלא יקרא תיבה שמשמע עבר או עתיד ויקרא להיפך כגון ומרדכי יושב לא יקרא ישב וכן והמן נופל לא יקרא נפל רבוה לא יצא אבל אם קורא יהודים שצריך לקרות ביום א' וקורא יהודים כיון שאין הענין משתנה יצא (תר"ץ) ובכל אלו מותר לקרות בברכה אבל אם אין לו מגילה הכתובה כדן אלא שנכתבה או נדפס על הנייר או בספרים נדפסים שלנו אע"ג דעכ"פ יקרא בו כיון שאין בכל העיר מגילה כשירה אבל לא יצא ידי מצוה ופשיטא שאין מברכין על קריאתה ואסור לגזול מגילה ולקרות בה ופשיטא שאין מברכין דהוי בוצע בדרך ומ"מ אם קרא בה יצא בדיעבד דאין גזל בקול (תרכ"ט):

(טו) כשיקרא בצבור לא יקרא מיושב מפני כבוד הצבור אבל כשיקרא ביחיד מותר לקרות בין עומד ובין יושב ומותר שיקראה שנים אע"ג דבכל מקום אמרי' תרי קלא לא משתמע מ"מ במגילה אידי' דחביבה מתכוננים לשמוע:

(טז) צריך לקרותה כולה ומתוך הכתב ואם קראה ע"פ לא יצא וצריך שתהיה לכתחלה כתובה כולה לפניו שלא יחסר בה אפילו אות א' ובדיעבד אפי' היו חסרי' כמה תיבות וקראם בע"פ יצא. ומיהו י"א דבתיבות שאינם מפסידים הקריאה אף על פי שלא קראם כלל יצא אבל במפסידים הקריאה לביע לא יצא כגון וימי הפורים לא יעברו והשמיט לא או מתנות לאבינוים השמיט המ"מ ולפי שאין הכל בקיאים בזה מה הוא מפסיד הקריאה ומכ"ש שי"א שלעולם חוזר לכן לעולם אפילו השמיט אות א' יחזור ויקרא בלא ברכה ואם השמיט ויודע שזה מפסיד הקריאה יחזור ויקרא בברכה ואם כן אם קרא ומרדכי ישב כו' וכן והמן נפל אפילו כבר סיים כל המגילה צריך לחזור ולקרותה בלא ברכה ואם חסר במגילה ענין שלם אפי' באמצע או שחסר מתחילתה או מסופה אפילו אינו ענין שלם אפילו בדיעבד לא יצא וכן אם היו בה אותיות ממושמשות ואין רישומן ניכר ביותר מחציה. ונ"ל שהוא הדין אם היו נפסקין האותיות השוב כחסר:

(יז) מי שתופס בידו מגילה שאינה כשרה או הומשין שלנו שבדפוס לא יקרא עם השי"ן דשמא יתן דעתו על מה שהוא קורא וקריאתו הוי בקורא בע"פ ואפילו אם הוא יתן העתו ויכוין למה שאומר השי"ן אפי"ה חיישינן שמא ישמע אחר לקריאתו ויתכוין לצאת בזה (וכנה עתו דיוק אל מ"ל ועיין נב"י נסס רשכ"ל ונכס ל"ק ותיבה אחרו ד"ל) וכן לא יסייע שום אדם ע"פ לחזן ולכן אותם הפסוקים שאומרים הקהל צריך לחזן לחזור ולקרותם מתוך מגילה כשרה:

(יח) אסור להפסיק בקריאתה ולשהות בנתיים אלא יקראה בפעם אחת ומכ"ש דאסור לשוח. ומ"מ בדיעבד אפילו שח וכ"ש אם שחה אפי' שעה יותר ואח"כ חזר למקום שפסק וגמר יצא ודוקא אם שח הקורא דעכ"פ קרא כולה אבל אם שח השומע ולא שמע אפילו תיבה א' כבר בארנו לעיל בסימן ט"ז שצריך לחזור ולקרות כדאי' שם וכן אם קרא אותה והוא מתנמנם יצא כיון שעכ"פ קורא אבל אם שמעה מתנמנם לא יצא:

(יט) קרא ודילג תיבה או פסוק א' אעפ"י שגמר כולה אין תקנה לקרות אח"כ מה שהשמיט אלא צריך להתחיל מאותה תיבה שהשמיט ולקרות כסדר ואם לאו לא יצא:

(כ) נשים וע"ה או מי שאין מבין לה"ק אעפ"י שאינם יודעים ומבינים כלל אפי"ה יצאו דעכ"פ איכא מצות קריאה ופרסומי גיטא:

(כא) הקורא המגילה צריך לכוין להוציא כל השומעים וגם השומע צריך שיכוין לצאת. וצריך שיזהר שישמע כל המגילה ואם לא שמע אפי' תיבה א' חזר כדלעיל אבל אם לא כיון בכל תיבה יצא דלא גרע מנשים וע"ה:

(כב) הקורא צריך שיאמר י' בני המן ועשרת הכל בנשימה א' להודיע שכלם נהרגו ונתלו כאחד. ונוהגין לכתחלה לומר בנשימה א' מחמש מאות איש עד עשרת בכלל ובדיעבד אפי' הפסיק בין י' בני המן יצא. ומה שנוהגין במקצת

חיי אדם כלל קנה הלכות מגילה

המקומות שכל הקהל אומרים " בני המן אינו מנהג אלא הקורא יאמר לבד והקהל ישמעו כמו כל המגילה :

(כג) מנהג כל ישראל שהקורא פושט כל המגילה ואינו מניחה כרוכה אלא כופל אותה דף על דף כאגרת שכן המגילה נקראת אגרת הפורים אבל השומעים אינם צריכים לפשטה וגם המנהג שהקהל אומרים די פסוקי גאולה בקול רם וצריך הקורא להמתין עד שייסימו ואז יקרא הוא ממגילה כשרה (מ"ל"א) :

(כד) הקורא את המגילה מברך ג' ברכות על מקרא מגילה. ושעשה נסים. ושהחיינו. ואין מברכין לשמוע מקרא מגילה כמו בשופר דמשמע דאם אינו משמיע לאזנו לא יצא ובאמת יצא משא"כ בשופר דעיקר תלוי בשמיעת האזן ואם לא בירך וקרא יצא. "א דביום אין מברכין שהחיינו כיון שכבר בירך בלילה אבל בכל מדינותינו נוהגין שמברכים גם ביום שהחיינו דעיקר זמנה ביום (כ' הגר"א א"ע"ג דעיקר מלותה ביום כמש"כ המ"מ מ"מ כיון שניכר בלילה ילל ללא גרע מניכר מסוכה ולולב בשעת עשיה אבל המ"מ כ' דלמ"ד דעיקר מלותה ביום לניכר לחזור ולניכר שהחיינו ומה שכ' הגר"א מסוכה בשעת עשיה י"ל כמש"כ הרא"ש סוף סוכה בשם ר"ג מחינכ"א דקרא בשעת עשיה אבל אם לא ניכר בשעת עשיה ולא בשעת מלותה לא ילל וא"ע"ג דהרא"ש כ' שם דלדידן דאין מברכין ביום ב' שהחיינו על לולב כ"ל דזה עדיף כיון שניכר בראשון בשעת מלותה וד"כ הכי בירך בשעת מלותה בלילה י"ל דהתם עכ"פ עיקר מלותה היא ביום א' משא"כ במגילה דלדרכה עיקר מלותה ביום ולכן מברכין) ובללא הוא כל מקום שהלכה רופפת הלך אחר המנהג :

(כה) אחר שקרא המגילה כורכה כולה ומניחה לפניו ומברך ברכת הרב דגנאי הוא שהמגילה תהיה מונחת כך ואפי' התחיל כבר ואמר ברוך אתה כיון שלא אמר השם יפסיק ויכרוך. ואח"כ יחזור ויתחיל אבל אם כבר אמר השם צ"ע אם יחזור לתחלת ברכה בשביל זה (ע' א"ר תר"ב) :

(כו) אם נשתתק הקורא באמצע המגילה וצריך אחר לקרות א"צ לברך שהרי כולם יצאו בברכתו (והמ"א כתב לנריך לחזור לראש אבל א"ר כ' דמתקיל ממקום שפסק דל"ד למורה דהתם המנכך מנכך לעלמו ולא להוליא הלכור משא"כ הכא שמנכך להוליא הלכור ודמי לאופר. ודכרו ככוכים בטעמם) :

(כז) בברכת שהחיינו של יום יכוין גם על מצות משלוח מנות ומתנות לאביונים. ומכל מקום אם אין לו מגילה אין מברך שהחיינו בשבילם דזה נוהג בשאר ימים :

(כח) חייב כל אדם אפילו עני המקבל צדקה ליתן לפחות ב' מתנות לב' עניים דחיינו מתנה א' לאחד וכן לשני דכתיב ומתנות לאביונים משמע ב' מתנות לב' אביונים ואין מדקדקין במעות פורים אלא כל הפושט יד ליטול נותנים ואם הוא במקום שאין עניים שם יכול לעכב מעות פורים עד שיבואו עניים או שישלחם למקום שירצה :

(כט) חייב כל אדם לשלוח עכ"פ לאדם א' ב' מתנות כמש"כ ומשלוח מנות איש לרעהו משמע ב' מתנות לא' וכל המרבה לשלוח לרעים הין משובח ומ"מ מוטב להרבות במתנות לאביונים מלהרבות בסעודתו ובמשלוח מנות שאין שמחה גדולה ומפואר' אלא לשמח לב עניים ויתומים ואלמנות ודומה לשכינה שנאמר ולהחיות לב נדבאים (ימ"ס) :

(ל) כיון שכל הנס היה ע"י יין כי בתחלה נטרדה ושתי ע"י משתה ובאה אסתר וכן ענין המן ומפלתו היה ע"י יין לכן חייבו חכמים להשתכר ולפחות לשתות יותר מהרגלו כדי לזכור הנס הגדול ואמנם היוודע בעצמו שיזלול או במצוה מן המצות בנט"י וברכה וברהמ"ז או שלא יתפלל מנחה או מעריב או שינהוג קלות ראש מוטב שלא ישתכר וכל מעשיו יהיה לשיש :

(לא) לא נקרא מנות אלא דבר שראוי לאכול כמות שהוא בלא תיקון כגון בשר ודגים מבושלים ולא חייך או מיני מתיקה או פירות או כוס יין ומי דבש וכיוצא בו (כ"ל דמיוסלמי פ"ק סוף הל' ד' משמע דאם שלק לעני דכר מאכל ילל

חיי אדם כלל קנה הלכות מגילה רכח

ג"כ משום מתכות לאביונים ולא משום משלוח מנות דגרסינן שם ר' יודן נשאה שלק לר' הושעיה רבה קלף עטם וקד לגון דקמר שלק ליה ור"ל קיימת זכו ומתכות לאביונים קור ושלק לו קד עיגל וקד גרב דקמר שלק ור"ל קיימת זכו ומשלוח מנות משמע מזה דמתחלה שלק לו מתכה קטנה הוא כדרך שמתכים לאביונים ור"ל כששלק לו מתכה מרובה אמר דזכו משלוח מנות. משמע מזה שאם שלק דבר פחות לעשיר אינו יולא בזה ידי משלוח מנות):

(לב) סעודת פורים היא מצוה מדרבנן וחייב לאכול ולשתות ולשמחה ועכ"פ צריך שתהיה הסעודה ביום וכן משלוח מנות ומתנות לאביונים כדכתיב ימי משתה כו' ובבב"מ"ו מזכיר על הנסים ואם שכח אפילו היה בסעודה ראשונה שאכל ביום אינו חייב לחזור (א"ר נסס תה"ד סימן ל"ק וכנ"ל דכ"מ בירושלמי פ' ג"ג הל' ד') ואם התחיל לאכול מבע"י ונמשכה בלילה אף על פי כן מזכיר על הנסים ואם חל בערב שבת וקידש בתוך הסעודה מזכיר אם לא התפלל עדיין אבל אם כבר התפלל אינו מזכיר ונ"ל דלפי מה שנתבאר לעיל כלל קי"ח סימן ד' דאם אכל בלילה חייב להזכיר של עכשיו ואם כן ה"ה בשבת הא"ך יאמר תרתי דסתרי וכיון דאינן הזכרות על הנסים חמור כ"כ לכן יאמר רק של שבת:

(לג) גם נשים חייבות במשלוח מנות ומתנות לאביונים ומ"מ אשה שיש לה בעל סומכת שבעלה שולח בשבילה ואינו נכון אלא יש להחמיר:

(לד) פורים מדינא מותר במלאכה דאע"ג דכתיב משתה ושמחה ויום טוב מ"מ לא קבלו עליהם לעשותו יו"ט ומ"מ אח"ו נהגו מעצמם במקצת מקומות שלא לעשות בו מלאכה ובמקום שנהגו שלא לעשות אין עושין והעושה אינו רואה ריחה מאותה מלאכה ואנו נהגין שלא לעשות מלאכה אלא לצורך פורים או ע"י נכרי ומ"מ מותר לכתוב אפילו אגרת שלום וכן פנקס חובותיו וכל דבר שא"צ עיון גדול וכ"ש לכתוב דבר מצוה:

(לה) כל מצות פורים אינו אלא ביום י"ד להקורין בו ביום או בט"ו להקורין בו אבל של זה בזה אינו נוהג ומ"מ נהגין בשמחה ומשתה קצת בבי הימים אבל אינו מדינא כלל וכלל דהא כתיב נזכרים ונעשים ואיתקש עשיה דהיינו השמחה לזכירה שהיא הקריאה:

(לו) ב' ימים י"ד וט"ו אסורים בהספד ותענית ונחלקו הפוסקים אם נוהג בו אבילות מדכתיב שמחה ולכן אבל תוך ז' יוחר בכל דיני אבילות חוץ מנעילת הסנדל ויישיבה ע"ג קרקע שהוא דבר שרואין הכל וכ"ש דרבנים שבצנעה נוהג וכ"ש דאסור לראות כל מיני שמחה ואם יכול לאסוף מנין לביתו לקרות המגילה מוטב וא"ל יתפלל בביתו וילך לבהכ"ג לשמוע קריאת מגילה ובשחרית ילך לבהכ"ג ואם חל במ"ש ילך לבהכ"ג:

(לז) האבל חייב לשלוח מנות ומכל מקום לא ישלח דבר של שמחה וכ"ש דחייב במתנות לאביונים אבל אין שולחין לאבל כל י"ב חדש כל דבר אפילו אינו של שמחה אבל אם האבל הוא עני מותר לשלוח לו מעות או דבר שאינו של שמחה ואם אין בעיר רק האבל עם אחר חייב לשלוח לאבל כדי לקיים מצות משלוח מנות:

(לח) מי שמת לו מת בתענית אסתר נמצא בלילה שהוא אונן קודם קבורה לא יאכל בשר וישתה יין שהרי בלילה אין חייב כלל ויקרא המגילה וגם יקרא ק"ש ותפלה וביום שיקברו את המת ימתין עד לאחר הקבורה ואז יקרא ק"ש ותפלה וביום יקרא המגילה ואם שמע קודם הקבורה יצא ומ"מ נכון לחזור ולקרותה בלא ברכה ומ"מ לא יניח תפילין כיון שהוא יום ראשון לקבורה כד"ן אבל . (וע' נקיבורי חכמת אדם נקי' מלכת משה):

(לט) מותר לישא אשה בפורים ולעשות סעודה ואין בזה מיסום מעריבין שמחה בשמחה וכל שכן שמותר לעשות פדיון הבן. והמ"א כתב דיעשה חופה ביום י"ג:

חיי אדם כלל קנה הלכות מגילה

(מ) יום י"ד וי"ז שבאדר ראשון אסור גם כן בהספד ותענית אבל שאר דברים אין נהגין בהם. וי"א שחייב להרבות במשתה ושמהה ביד של אדר ראשון ואין נהגין כן מכל מקום ירבה קצת בסעודה לצאת ידי כולם ולכיע אין אומרים על הנסים :

(מא) מי שאירע לו נס וכ"ש בני עיר יכולין לחקן בהסכמה וחרם עליהם ועל הבאים אחריהם לעשות אותו יום לפורים (והפ"ח בסיון תל"ז קולק עליו בסעיף י"ד) ונ"ל דאותה סעודה שעושין בשביל הנס היא סעודת מצוה אף לפי דבריו כמש"כ ביש"ש ביק סימן ל"ז דכל סעודה שעושין לזכר נפלאות ה' היא סעודת מצוה ע"ש דלא כמו שכתב הפ"ח דהוי סעודת רשות שלא ראה דברי הישי"ש שלא נדפס בימיו ועוד ג"ל דלא כפיה שהרי ר' יעבץ לא התענה במ"ב שנדרה כראב"צ מפני שיש"ש שלו הוא והיינו דס"ל לא במלה מג"ת כמש"כ הפ"ח וא"כ קשה כיון דקיי"ל במלה וכן אותן יו"ט שעושים בשביל מצוה הם ממג"ת כדאיתא בירושלמי מגילה דף ג' אינש דיהוי להון אעין כו' וא"כ מה ראה שלא להתענות אע"כ דלענין זה במלה שלא לעשות הי"ט על כל ישראל אבל כל יחיד בזמן המצוה יו"ט שלו הוא ויותר ג"ל דיוכל להיות שראב"צ ס"ל ג"כ במלה מג"ת ואפ"ה לא התענה דדוקא יו"ט לכל ישראל במלה וה"ג כיון שעושין לזכר נפלאותיו הוי מצוה :

וכן אנו עושים על הנס שנעשה לנו בשנת תקס"ד אור ליום מ"ז כסליו שהיתה הריבה גדולה בחצר שאני דר בו מחמת חבירה שיצאה ללהב מן (פולווער) ונפלו כמה בתים בחצר וגם בית אחד שלי ומחדר שהיו שם כל כיב נפל ב' חצי חומות וקורה אחת והחומה נפל על בתי (וויטקע) עד שהיה כפסע בינה לבין המות וכן אשתי נתפצעה בפניה השפה העליונה לכמה חתי' והשניים התחתונים כלם נשברו בפיה וגם בחדר שישבתי שם עם בני נשברו החלונות והדלת ונתבקעו החומות וגם נעשה נגב בני ב' נקבים ובכל ב"ב כלם וממני אין אחד שלא יצא מהם עכ"פ איזה טיפת דם והשי" ברהמין וחסדיו חשב לנו הדם כקרבן לכפר והצילנו ונשארונו כולנו בחיים אף שהיה לי הזקן גדול כמה מאות אדומים החליף השי" בהסדיו דמים לדמים חזולתינו נהרגו בערה בחצרי ליא נפשות וגם בחצר המנוה מהו נח במהו פייבש ובנו הנגיד הרבני המופלא מהו פייבש נתבקעו החומות והקיפות והדברים ארוכים לכתוב השגחת השמים על אנשי החצר מי שראוי להציל ולהזדמן לשם מחצרות אחרים שיהרגו ולהראות כי עיניו על כל דרכי איש ולמען ספר נפלאות ה' כדכתיב וזכר עשה לנפלאותיו קבלתי עלי ועל זרעי כל"ג יום מ"ו כסליו אחר שהוא בלא"ה במדינתנו בהרבה קהלות יום תענית לחק ג"ח לעשותו כמעט חציו לה' עכ"פ ומי שיוכל יתענה ובלילה שאחריו יתאספו יחד תיבה אחר מעריב וידליקו נרות כמו ביד"ש ולומר שיר היחוד כולו בנעימה ובמתן ושיר הכבוד בזמרה ואח"ז מזמורי תהלים במתן ואלו הם קי"א קי"ו קי"ז ד"ג ל"ד ס"ו ק' ק"ג קכ"א ק"ל קל"ד קל"ח קל"ט קמ"ג קמ"ח קנ"ג ואח"ז לעשות סעודה ללומדי תורה למי שאפשר וליתן צדקה בכרכת ה' כפי השגת ידו ה' ירפא שבר עמו :

ברוך שהחינו וקיימנו לזמן הזה וראיתי שנגמר חיבורי חיי אדם אמרתי אודה לה' כי טוב אבא ביתו בעולות ואזכרה לו תודה ניה"ד שתהיה האמירה נחשבת לקרבן כאלו הקרבתי תודה ואמרתי עליו המזמור. וזה פירושו :

מזמור לתודה פירש"י לאמרו על קרבן תודה וצ"ע שהרי בערכין פ"ב וכ"פ הרמב"ם בפ"ב מהל' כלי המקדש דאין אומרים שירה אלא על חובת ציבור וכ"כ התוס' בהדיא שם דעל קרבן יחיד אפילו על חובתו אי"א שירה ונ"ל דכוונת רש"י ע"פ מש"כ הרמב"ם סוף הל' מע"ק בשעת סמיכה מתודה על חטאת עון חטאת כו' ועל תודה ושלמים נ"ל שאינו מתודה אלא אומר דברי שבה ע"ש והוה כוונת רש"י שבשעת סמיכה אומר על תודה מזמור לתודה :

הריעו לה' כל הארץ, לשון זה מצינו במזמור ל"ב שירו לו שיר חדש הטיבו

רמז חיי אדם כלל קנה הלכות מגילה

כו בתרועה וידוע שכ"מ שנאמר שיר חדש ולא שירה קאי על לע"ל שנמשל לזכר ובמזמור מ"ג הריעו לאלהים כו' כי ה' עליון כו'. ובמזמור צ"ה דקאי נמי על לע"ל שיר חדש כו' הריעו לה' כל הארץ ובמזמור ס"ו הריעו כו' אי' בש"ט ושיה או אהפוך משום דקשה למדרש לשון הריעו לכן מפרש דקאי על העתיד וכן כאן במזמור לתודה שאמרו במדרש שכל הקרבנות יבטלו לע"ל חוץ מן תודה וכן כל התפלות יבטלו חוץ מן ההודאה והטעם פשוט כי כל הקרבנות באין על המא חוץ מן התודה שהוא על הנס והנה כתיב אשרי העם יודעי תרועה. והענין הוא כמו שהארכנו במקום אחר כי ע"י תקיעת שופר מתעורר הדין למעלה רק ע"י שאנו תוקעין בשופר יחדו הלבבות כמ"ש אם תקע שופר בעיר ועם לא יחדו ומכאן זה חזרין בתשובה ואז הדין נהפך למעלה לרחמים כי ע"י שאנו מעוררים בעצמינו הדין עלינו ואומרים הרי אנו מעוררים הדין לקבל עלינו כל גזירותיך כמו שכתבנו ע"פ למשפטך עמדו היום ר"ל דוד המע"ה אמר הרי אנו עומדים לקבל משפטך וע"י מעורר הרחמים וסגולה זו אינו אלא לישראל שהם צדיקים ויכולים לעורר הדין משא"כ כל האומות שאינם יכולים לעורר הדין כי אז יכלו כלם כי אין בהם מעשים להפך הדין לרחמים אבל לעיל שאז יהפוך כל העמים ויטו שכם א' לעבדו ולכן אמר הריעו לה' כל הארץ כי אז כל העולם יכולים לתקוע בשופר ולעורר הדין:

עבדו כו' בשמחה ובואו כו' ברננה, כמ"ש בזהר דהכהנים הם מסטרא דשמחה והלויים מסטרא דרננה והיינו עבדו שהיא עבודת הכהנים בקרבן בשמחה והלויים יהיה ברננה. או י"ל ע"פ דא"י בילקו אמור ס"י תשנ"א ע"פ והיית אך שמחה שהוא מיעוט אמר הקב"ה בעה"ו אין השמחה בשלימות אבל לעיל תהיה שמחה שלימה ח"ש עבדו כו' בשמחה:

בואו ברננה, ע"פ דאיתא בש"ס ע"פ שמחו בה' כו' והרנינו כל ישרי לב אמרו הצדיקים לנו אתה נותן רק הגילה ולישרים הרננה אמר הקב"ה רננו צדיקים ולכן לע"ל שיהיו כלם צדיקים אמר בואו לפניו ברננה:

דעו כי ה' הוא אלהים, ידוע כי האושר המקווה לנו לע"ל להשיג האמת אך הנהגת הקב"ה הוא הכל בחסד ודין וכמו שאנו אומרים היחוד הגדול ה' הוא אלהים ולכן אמר כי אז כלם יודעים אותו כמ"ש וכ"ש וע"י אמר דעו עתה כי ה' הוא אלהים:

הוא עשנו ולא אנהנו, והקרי הוא לו בוא"ו כי בעה"ו כאשר רואה אדם שמצליח הוא תולה בעצמו ואומר כתי ועוצם ידי עשה לי החיל הזה אבל לעיל יכירו הכל כי הוא עשנו לשון תיקון כי הכל נתקן ממנו ית' ולא אנהנו עשינו שום דבר:

בואו שערינו בתורה, היינו בקרבן. הצרותיו בתהלה היינו התפלה כראיתא במדרש:

הודו לה' ברכו שמו, היינו ה' הוא האלקים כי לה' רומז על ה' ושמו הוא האלקים כמ"ש כיום ההוא כו' ה' אחד ושמו אחד, כי טוב ה' לעולם חסדו כי החילוק בין חסד לאמת כמ"ש כ' הרד"ק אמת הוא מה שראוי לאדם מצד מצותו וחסד הוא בהנם והנה חסד ד' הוא לעולם וכדא"י במדרש שקודם מ"ת היה זן העולם רק בחסדו וזהו לעולם משא"כ אמונתו הוא רק לדור דור כדכתיב לאלף דור:

בחיבורי בינת אדם בסופו תמצא כל השו"ת שהיו בענין חצר שלי ע"ש:

תם ונשלם שבת לאר בורא עולם